

középső iskolában 78·2%; katolikus volt ugyanabban a sorrendben 36%, 27·2% és 18·6%; izraelita 0·3%, 4·3%; az egyéb vallásbeliek (a felekezetnélkülieket beleértve) sorrendben az összes tanulólétszámnak csak 1·3%, 0·7% és 0·9%-ával vannak képviselve.

A tanítóképzés jövője egyelőre még bizonytalan. A régi szemináriumokat mindenütt feloszlatták vagy feloszlanni készülnek. Thüringiában a tanítóképzés máris a jénai egyetemen folyik. Szászországban a lipesei egyetemen és a drezdai műegyetemen. Poroszországban az államminisztérium még nem foglalt állást ebben a kérdésben s 1926 húsvét előtt aligha is fog.

Dr. Bolle főigazgató, a porosz filológusok szövetségének elnöke, nem minden sajnálkozás nélkül utal arra, hogy a fent vázlatosan ismertetett iskolaszervezet nagyjában csak Poroszországra vonatkozik és *der grosse Wurf*, amely valamennyi német állam iskolaügyét a német nemzeti nevelés vezérlogójában egységes szervezetbe foglalná, ezidőszert még nem sikerült, mert amazok csaknem kivétel nélkül önállóan óhajtanak eljárni. Így Bajorország mereven elzárkózott a reformmal szemben, dr. Hellpach volt bádeni kultuszminiszter pedig külön könyvből foglalt állást a porosz újítások ellen. Ennek a nagy célnak megvalósítása tehát a jövőre hárul. A magunk részéről a porosz reformnak jelentőségét a következő három jellemző tulajdonságban látjuk: 1. Az alulról felfelé haladó és a részek szerves kapcsolatán nyugvó egységes felépítésben. 2. A hagyományos merevséggel szemben a lehető legnagyobb mozgékonyságban a középső fokon, ami differenciálás révén a legkülönbözőbb igényeket képes kielégíteni. 3. A fiúk és a leányok oktatásának az eddigin túlmenő közelítésében.

K. F.

Az új népiskolai tanterv.

A VKM. 1467/1925. eln. számú rendelettel új népiskolai tantervet adott ki, mely a régi, húszéves tanterv megjelenése óta tett pótló intézkedéseket szervesen feldolgozza. A gazdasági érdek és a többtermelés fontosságát kiemeli azzal, hogy a természeti és gazdasági ismeretek középpontjába a gazdaságtant állítja. Az egészségügyi vonatkozások helyett az egészségtant mint külön tárgyat veszi fel. A nemzetnevelést azzal szolgálja, hogy a beszéd-értelemgyakorlatok kiterjesztésével a magyar nyelvet teszi a tanítás tengelyévé; a történelmet a beszéd-értelemgyakorlatokban vázlatosan, az V—VI. osztály között megosztva rendszeresen veszi fel s különösen az újkor történetének részletezésével alkalmas a hazafias érzés tudatossá tételére; a földrajzban a szülőföld az alap. Magyarország a középpont, idegen országok és távoli világrészek pedig csak annyiban tanítandók, amennyiben vonatkozásban állnak hazánkkal.

Az új népiskolai beiskolázási törvény energikus végrehajtása

és a népművelés komoly munkája felszabadítja a népiskolát olyan anyag tanítása alól, mely nem felel meg a tanulók szellemi színvonalának.

Az új tanterv határozottan kitűzi a népiskola célját. *A népiskola neveljen a hazának vallásos, erkölcsös, értelmes és tudatosan hazafias polgárokat, akik a műveltség alapelemeit bírják és gyakorlatilag értékesíteni tudják.* Ezt a célt a népiskola egy-maga nem valósíthatja meg, de ha olyan apákat és anyákat nevel, akik a családban is már e cél felé törekszenek és olyan állampolgárokat, akik községük és a nemzet életében is ugyanezt vallják és a népiskola, a továbbképző iskola és a népművelés ügyét támogatják, akkor megvalósítható ez a cél.

A népiskola céljának megjelölése az új tantervnek nagyon fontos újítása. Ezzel a népiskolai tanítás előterébe az anyag helyett a cél kerül. A tanításnál fontosabb a nevelés. A tantervi anyag ezentúl csak eszköz lesz a kitűzött cél elérésére. Az új tanterv nem különíti el a tanítási anyagot sok tantárgyra, hanem együtt hagyja mindazt, amit az élet együvé kapcsol.

A régi tantervhez képest több tárgyban van nagyobb változás. Így a beszéd- és értelemgyakorlatok nemcsak az I—II., hanem az I—IV. osztálynak rendes tárgya, de beleolvadt a magyar nyelvbe és új célkitűzést kapott: elsősorban a szülőföldhöz való kapcsolást, a nemzeti, erkölcsi és vallási nevelés alapjait biztosítja; másodsorban az élő beszédet és a szóbeli fogalmazást szolgálja. Továbbá megtanít helyesen szemlélni, figyelni, ítélni, következtetni, gondolkozni és a gondolatokat szabadon kifejezni. Végül megadja a későbbi tanulás alaki és tárgyi alapját. Mint-hogy a környezet természeti és kulturális viszonyainak szemlélésére kényszerít, kötelezi a tanítót környezetének tanulmányozására és óvja a tanulót a lélek nélküli szótanulástól.

A beszéd-értelemgyakorlatokkal az új tanterv új szellemet is visz az iskolába. A tanítás alapjául nem a könyv szolgál, hanem a való élet. Az ismereteket a tanító sem merítheti egyes tudományágak szerint elkülönült kézikönyvekből, hanem csak a környezet gondos szemléletéből. Ez közvetlen, egyszerű, könnyű és mégis nehéz feladat, különösen nehéz addig, míg a tanító és a tanuló megtanul nyitott szemmel járni a világban. Ha azonban megtanulják, elmarad a tanításból mindaz, amihez a gyermeknek semmi köze nincs s ami az egyes tudományágakba is csak a rendszer kedvéért került, ellenben belekerül az iskolai tanítás anyagába sok olyan anyag, amely eddig hiányzott, mert nem fért bele egyetlen népiskolában tanított tantárgy keretébe sem.

De nemcsak a tanítási anyag fog megváltozni, hanem megváltozik majd a módszer is. Nem az elvont fogalom és a szó lesz kiinduló pont, hanem a szemlélet, mely megfigyelés, ítélet, következtetés és gondolkodás útján vezet az elvonáshoz, a kifejezés kereséséhez és annak a gondolat tartalommal való kapcsolásához. Ki fog alakulni egy jobb módszer, mely szerint a tanító minden elvonást magával a tanulóval végeztet el és tartózkodik attól, hogy a tanuló helyett maga elvégezze vagy olyan szó-

ismeretet adjon, melyet ő is készen kapott és maga sem tud már szemléleti elemekre visszavezetni.

Ennek a tanítási módnak üdvös hatása legelőször a tanulók fogalmazó készségében fog mutatkozni. A tanulók megtanulják saját gondolataikat és saját érzéseiket szóban, majd írásban kifejezni. azért a beszéd-értelemgyakorlatok természetes folyományaának tekinthető az új tanterv fogalmazási anyaga, mely nem a régi másolás és nyelvtani átalakítás, hanem élmények, beszélgetések, olvasmányok, képek, elképzelt és elgondolt esetek szabad írásbeli megfogalmazása.

A földrajz is szakít azzal a régi rendszerrel, mely a csillagászati és fizikai földrajz elemeivel, ú. n. földrajzi alapfogalmakkal és térképjelekkel kezdődött. A helyett megindul a szülőföld természeti és kulturális viszonyainak megbeszélésével és térbeli ábrázolásával megadja a tanulóknak azt az alapot, mely a haza földrajzának megértéséhez szükséges.

A történelem is a család, az iskola, a község történetével indul meg, kiegészül a szülőföld történelmi, emlékeivel, vázlatos áttekintést ad a nemzet multjáról és csak aztán tér át a rendszeres feldolgozásra.

Legszemléletesebben jut kifejezésre az új tanterv szelleme a természeti és gazdasági ismeretekben. Ennek a tárgynak a tengelye a gazdaságtan, illetőleg a háztartástan. Az ásványtan, növénytan, állattan, kémia és a fizika tulajdonképpen csak a központban álló gazdaságtani tétel megmagyarázására szolgálnak. Ahol lehetséges, a kiindulás gazdasági gyakorlati munka vagy ilyen munkának a szemlélése. Ehhez kapcsolódik az ismeret. Egyszerűbb s gyakorlatibb lett a rajz, kézimunka és ének is.

Az új tanterv részleteiben bizonyára vannak hibák, talán nem sikerült a célt és a szellemet egészen következetesen, minden tárgyában kifejezésre juttatni. Ez érthető is, hiszen a tanterv nem egy embernek, hanem soktagú bizottságnak a munkája, megalkuvások eredménye, mégis nagy értéke a határozott célkitűzés és az a körülmény, hogy a gyermek képességeinek, a környezetnek, a tanító és a tanuló öntevékenységének figyelembevételével készült. Ha a tanítóóság komoly tanulással felemelkedik és magáévá teszi az új tanterv szellemét, egy lépéssel előbbre jut népoktatásunk.

Quint József.

Az ötévfolyamú tanítóképző új tanterve és utasítása.

A tanítóképző-intézetek 1902-ben kiadott és 1911-ben módosított legutóbbi tantervében minden osztálynak a heti elfoglaltsága 36 óra volt. Ehhez járultak az ének, zenekar, egyházi ének és zene, játékdélután, kisebbségi nyelv, melyek csakhamar 40 fölé emelték az óraszámot, pedig azonkívül volt még a zene-gyakorló óra, önképzőkör, más egyesületek, gyűlések stb. Mind-